

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет природничих наук

Кафедра лісового і аграрного менеджменту

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 25 КОРМОВИРОБНИЦТВО ТА ЛУКІВНИЦТВО

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Агрономія

Спеціальність 201 Агрономія

Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство

Затверджено на засіданні кафедри
протокол №1
від “29” серпня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Кормовиробництво та луківництво
Викладач	Карбівська Уляна Миронівна
Контактний телефон	(0342)59-61-72
E-mail викладача	uliana.karbivska@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 год.
Курс / семестр	4/7,8
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Очно – кожного понеділка, дистанційно – через е-мейл та месенджер – щоденно у робочі години

2. Анотація до навчальної дисципліни

Програма нормативної навчальної дисципліни "Кормовиробництво та луківництво" розроблена відповідно до типової програми, затвердженої Міністерством аграрної політики України №1 від 28 січня 2009 р.

Дисципліна "Кормовиробництво та луківництво" охоплює теоретичні основи та практичні аспекти вирощування кормових культур, догляду за природними та сіяними луками, а також технології забезпечення сільськогосподарських тварин якісними кормами.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою курсу є формування у студентів знань і навичок, необхідних для ефективного управління кормовиробництвом, оптимального використання природних ресурсів луків та пасовищ, а також впровадження інноваційних методів у вирощуванні кормових культур.

Основні завдання дисципліни:

- ознайомлення з типами кормових культур, їх біологічними та агротехнічними особливостями;
- вивчення екологічних і технологічних основ відновлення та використання природних луків і пасовищ;
- аналіз методів заготівлі, зберігання та раціонального використання кормів;
- розробка програм раціонального кормозабезпечення з урахуванням екологічних, економічних та кліматичних умов.

Цілі дисципліни:

1. Оволодіння знаннями про кормові культури. Вивчення основних видів кормових культур, їх біологічних, агротехнічних та екологічних характеристик.

2. Розуміння технологій вирощування та заготівлі кормів. Формування знань про сучасні технології вирощування, збору, зберігання та переробки кормових культур.

3. Засвоєння принципів раціонального використання луків і пасовищ. Ознайомлення з методами догляду за природними та штучними луками, способами їх відновлення та підвищення продуктивності.

4. Формування екологічної відповідальності. Забезпечення розуміння важливості збереження біорізноманіття луків, мінімізації негативного впливу сільського господарства на довкілля.

5. Підготовка до впровадження інновацій. Розвиток здатності використовувати сучасні технології та наукові досягнення у сфері кормовиробництва і луківництва.

6. Розвиток управлінських навичок. Вивчення принципів планування та організації кормовиробництва у сільськогосподарських підприємствах.

Ці цілі спрямовані на підготовку фахівців, здатних вирішувати комплексні завдання у сфері аграрного виробництва, забезпечуючи сталий розвиток галузі та економічну ефективність.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в агрономії, що передбачає застосування теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичній ситуації.

ЗК 8. Навички здійснення безпечної діяльності.

ЗК11. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК1. Здатність базові знання основних підрозділів аграрної науки (рослинництво, землеробство, селекція та насінництво, агрохімія, плодівництво, овочівництво, ґрунтознавство, кормовиробництво, механізація в рослинництві, захист рослин).

СК2. Здатність вирощувати, розмножувати сільськогосподарські культури та здійснювати технологічні операції з первинної переробки і зберігання продукції.

СК3. Знання та розуміння основних біологічних і агротехнологічних концепцій, правил і теорій, пов'язаних з вирощуванням сільськогосподарських та інших рослин.

СК4. Здатність застосовувати знання та розуміння фізіологічних процесів сільськогосподарських рослин для розв'язання виробничих технологічних задач.

СК7. Здатність науково обґрунтовано використовувати добрива та засоби захисту рослин, з урахуванням їх хімічних і фізичних властивостей та впливу на навколишнє середовище.

СК8. Здатність розв'язувати широке коло проблем та задач у процесі вирощування сільськогосподарських культур, шляхом розуміння їх біологічних особливостей та використання як теоретичних, так і практичних методів.

Програмні результати навчання

ПРН2. Прагнути до самоорганізації та самоосвіти.

ПРН4. Порівнювати та оцінювати сучасні науково-технічні досягнення у галузі агрономії.

ПРН5. Проводити літературний пошук українською та іноземною мовами та аналізувати отриману інформацію.

ПРН6. Демонструвати знання й розуміння фундаментальних дисциплін в обсязі, необхідному для володіння відповідними навичками в галузі агрономії.

ПРН7. Демонструвати знання і розуміння принципів фізіологічних процесів рослин в обсязі, необхідному для засвоєння фундаментальних та професійних дисциплін.

ПРН9. Володіти на операційному рівні методами спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, а також культивування об'єктів і підтримання стабільності агроценозів із збереженням природного різноманіття.

ПРН17. Уміти координувати, інтегрувати та удосконалювати організацію виробничих процесів при вирощуванні сільськогосподарських культур.

ПРН 18. Працювати самостійно, досягати ефективних результатів у стислий термін, а також проектувати та організовувати технологічні процеси вирощування сільськогосподарських культур.

5. Організація навчальної дисципліни				
Обсяг навчальної дисципліни				
Вид заняття	Загальна кількість			
Лекції	30			
Практичні заняття	30			
Самостійна робота	120			
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр		Спеціальність	Курс/рік навчання	Норматив на/вибіркова
7,8		201 Агрономія	4	Нормативна
Тематика навчальної дисципліни				
Тема	Кількість годин			
	лекції	заняття	сам.роб	
Тема 1. Вступ. Кормовиробництво як галузь сільського господарства і науки. Предмет і завдання курсу.	2		7	
Тема 2. Зернове господарство як основа розвитку комбікормової промисловості.	2	2	8	
Тема 3. Проблема дефіциту кормового білка, шляхи її вирішення. Значення та виробництво соковитих кормів.	2	2	7	
Тема 4. Особливості використання однорічних та багаторічних бобових і злакових трав у кормовиробництві.	2	2	7	
Тема 5. Конвеєрне виробництво рослинної сировини на зелений корм і приготування консервованих кормів. Енерго- і ресурсозберігаючі технології виробництва екологічно безпечних трав'яних кормів.	2	2	8	

Тема 6. Проміжні посіви кормових культур як джерело виробництва високоякісних кормів і підвищення ефективності використання землі.	2	2	7
Тема 7. Народногосподарське значення луківництва. Стан та перспективи розвитку.	2	2	8
Тема 8. Еколого-біологічна, кормова та господарська характеристика ботаніко-господарських груп і видів рослин сіножатей та пасовищ.	2	2	7
Тема 9. Класифікація природних кормових угідь, розподіл за природними зонами.	2	2	8
Тема 10. Технологія проведення поверхневого поліпшення природних сіножатей і пасовищ.	2	2	7
Тема 11. Створення сіяних сіножатей і пасовищ у системі докорінного поліпшення природних кормових угідь.	2	2	7
Тема 12 Біологічні, господарські та технологічні основи заготівлі кормів.	2	2	8
Тема 13. Сучасні технології заготівлі сіна.	1	2	8
Тема 14. Технології виробництва штучно зневоднених кормів.	2	2	7
Тема 15. Методи оцінювання якості кормів. Баланс кормів господарства, принципи його складання.	1	2	8
Тема 16. Інтенсивні технології вирощування багаторічних трав на насіння.	2	2	8
Всього	30	30	120

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Структура розподілу балів у ході аудиторно-самостійної роботи (вересень – червень): 1) активність на лекційному та практичному занятті – 1 бал; 2) усні відповіді на практичних заняттях з використанням презентацій; підготовка доповідей, есе, тощо – максимально - 5 балів 3) дві контрольних робіт (письмова форма/дистанційна із використанням комп'ютерних технологій) – максимально 5 балів. 4) самостійна робота – здійснюється як в аудиторний так і поза аудиторний час із наперед визначених тем (максимально - 25 балів). Мінімальна кількість балів допуску до заліку та екзамену – 25 балів Максимальна кількість балів допуску до заліку та екзамену – 50 балів. Залік та екзамен – 50 балів Підсумкова оцінка – максимум 100 балів (мінімум 50 балів).
Вимоги до письмових робіт	Обов'язковим є написання двох контрольних робіт. Результат роботи оцінюється максимально - 5 балів. Контрольна робота – охоплює матеріал лекційних тем. Кількість запитань: 4. Запитання відкритого типу (без варіантів відповідей). Час виконання: 80 хв. (в межах семінарського заняття) / або у дистанційній формі із використанням тестових технологій (Структура тесту: Загальна кількість питань – 40. На одне поставлене питання є чотири варіанти відповідей, одна з яких правильна). Критерії оцінювання: Контрольна робота максимально оцінюється у 5 балів. При цьому, 5 балів виставляється, коли усі питання розкриті повністю, наведені конкретні приклади описаних понять та феноменів з ґрунтовним аналізом їх характерних особливостей. 4 бали – питання розкриті не в повній мірі, з мінімальною кількістю прикладів та характерних особливостей, проте аспірант дав відповіді на всі питання. 3 б. - аспірант не дав відповідь на два питання, проте дав часткові

	відповіді на решта питань 2 б. виставляється аспіранту, який не відповів на жодне питання контрольної роботи або не розкрив зміст жодного із питань.
Практичні заняття	Робота на практичних заняттях оцінюється за наступними критеріями: - активність на занятті та підготовлений конспект згідно плану практичного заняття - 1 бал; - опрацювання проблемних питань та їх усне обговорення в дискусійній формі (доповнення, відповіді на запитання викладача, висловлювання своєї обґрунтованої точки зору під час обговорення проблемних питань, тощо) - 3 бали; - виступ із доповіддю на питання, яке визначене планом практичного завдання - 4 бали (за умови, що відповідь буде змістовною та відповідати плановому питанню); - якщо при виступі проявлена ґрунтовна підготовка, висловлюється власна точка зору щодо означеної проблеми, яка підкріплюється відповідною аргументацією, використовується попередньо розроблена презентація, подані правильні відповіді на уточнюючі запитання викладача та студентів - 5 балів. Таким чином участь в роботі практичних занять може забезпечити отримання до 5 балів за одне заняття. В межах 15 запланованих практичних занять є обов'язковою 10 усні відповіді.
Умови допуску до підсумкового контролю	Підсумкова оцінка виставляється після повного вивчення навчальної дисципліни, яка виводиться як сума проміжних оцінок, які отримав студент. Студент допускається до підсумкового контролю (залік, екзамен) за умови виконання усіх запланованих видів робіт і отримання 25 і більше балів (максимально – 50).
Підсумковий контроль	Форма контролю – залік, екзамен
7. Політика навчальної дисципліни	
Письмові роботи	Планується, що стленти упродовж навчального року виконують дві контрольні роботи. Варіант контрольної роботи включає в себе завдання різних типів та рівнів складності.
Академічна доброчесність	Політика дисципліни "Кормовиробництво та луківництво" передбачає дотримання правил поведінки студентів і викладачів, передбачених Кодексом честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №11, від 28 листопада 2021 року).
Відвідування занять	Студенти зобов'язані відвідувати усі заняття (лекції та практичні), незалежно у якій формі вони проводяться (аудиторно, дистанційно, індивідуальний графік навчання). Систематичні пропуски занять, без поважних на те причин, є підставою для недопущення студентів до складання семестрового контролю. Пропуски занять за поважних причин, підтверджених документально, відпрацьовуються. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх передбачених видів робіт.
Неформальна освіта	Сертифікат про проходження курсу (Udemy, Prometheus, Coursera, DAAD), зміст якого частково або повністю відповідає змісту дисципліни дає можливість замінити або доповнити підсумковий тестовий контроль згідно з «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (наказ ректора №672 від 24.11.2022).

8.Рекомендована література

- Антипова Л. К. Кормовиробництво та луківництво: опорний конспект лекцій. Миколаїв : МНАУ, 2018. 115 с
- Антипова Л.К. Кормовиробництво та луківництво; опорний конспект лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП «Агрономія» спеціальності 201 «Агрономія» денної форми ЗВО. Миколаїв. МНАУ. 2022. 113 с.
- Демидась Г.І., Квітко Г.П. Багаторічні бобові трави як основа природної інтенсифікації кормовиробництва: навчальний посібник К.:ТОВ «Нілан-ЛТД», 2013. 322 с.
- Демидась Г.І., Слюсар І.Т., Коваленко В. П., Демцюра Ю. В., Бурко Л. М. Нетрадиційні кормові культури. Київ. 2020 р.
- Зінченко О. І., Демидась Г. І., Січкара А. О., Приходько В. О. Кормовиробництво : практикум. Київ : Нора-Прінт, 2016. 470 с.
- Зінченко О.І., Демидась Г.І., Січкара А.О. Кормовиробництво: навчальне видання. В.: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. 516 с.
- Каленська С.М., Дмитришак М.Я., Демидась Г.І. Рослинництво з основами кормовиробництва: Підручник. В.:ТОВ «Нілан-ЛТД», 2013.650 с.
- Кормовиробництво та луківництво: навч. посіб. / В. І. Григор'єв, Є. М. Огурцов, М. А. Бобро, В. Г. Міхеєв; За ред. Є. М. Огурцова. Харків: ХНАУ. 2021. 512 с.
- Кормовиробництво: Навчальний посібник / П.М. Єрмакова, Р.Т. Івановська, М.Я. Шевніков / За редакцією Л.М. Єрмакової. К., 2008. 396 с.
- Кургак В.Г. Лучні агрофітоценози. Київ: ДІА, 2010. 374 с.
- Кургак В.Г.,Сукайло М.В., Карбівська У.М.Технологія створення сіяних різностиглих лучних травостоїв для молочного поголів'я худоби (паспорт технології).ННЦ «Інститут землеробства НААН». Чабани-2019. 10с.
- Кургак В.Г., Панасюк С.С., Карбівська У.М.Технологія створення пасовищного конвеєра для м'ясного поголів'я худоби на основі поєднання різностиглих травостоїв та резервних загонів з багаторічних трав (паспорт технології). ННЦ «Інститут землеробства НААН». Чабани-2019. 10с.
- Кургак В.Г., Панасюк С.С., Карбівська У.М., Гавриш Я.В. Рекомендації щодо особливостей технологій отримання органічної кормової продукції на сіножатах і пасовищах. ННЦ «Інститут землеробства НААН». Чабани-2019. 24с.
- Кургак В.Г., Панасюк С.С., Пташник М.М., Сукайло М.В., Карбівська У.М., Гавриш Я.В. Використання лукопасовищних угідь у системі конвеєрного виробництва кормів для м'ясо-молочного скотарства (практичні рекомендації з ілюстраціями). ННЦ «Інститут землеробства НААН». Чабани-2019. 24с.
- Макаренко П.С., Демидась Г.І. Луківництво. К.: НУБіП України. 2015. 350 с.
- Панахид Г., Коник Г., Мізерних Д. та ін. Створення та використання лучних фітоценозів. Львів: СПОЛОН. 2017. 304 с.
- Панахид Г.Я. Кормові культури: селекція та технології вирощування. Оброшине: Видавництво Інституту сільського господарства Карпатського регіону НААН, 2022. 212 с.
- Петриченко В. Ф., Квітко Г. П. Люцерна з новими якостями для культурних пасовищ. К.: Аграрна наука, 2010. 96 с.
- Петриченко В.Ф., Кургак В.Г. Культурні сіножата та пасовища України. Київ: Аграрна наука, 2013. 432 с.
- Петриченко В.Ф., Макаренко П.С. Лучне кормовиробництво і насінництво трав. Вінниця, Діло. 2005. 288 с.
- Сироватко К.М., Зотько М.О. Технологія кормів та кормових добавок; навчальний посібник. Вінниця: ВНАУ, 2020. 263 с.
- Створення та використання лучних фітоценозів /Л.Панахид, Г.Коник, Д.Мізерних та ін. Львів: СПОЛОН, 2017. 304 с.
- Царенко О.М., Троценко В.І., Жатов О.Г., Жатова Г.О. Рослинництво з основами кормового виробництва. Навчальний посібник. 2023. 384 с.

Статті у наукометричних журналах

Karbivska U. M., Butenko A. O., Onychko V. I., Masyk I. M., Hlupak Z. I., Danylchenko O. M., Klochkova T. I., Ihnatieva O. L. Effect of the cultivation of legumes on the dynamics of sod-podzolic soil fertility rate. *Ukrainian Journal of Ecology*, 9 (3), 2019. 8–12. DOI: 10.15421/2019_702.

Karbivska U. M., Kurgak V. G., Kaminskyi V. F., Butenko A. O., Davydenko G. A., Viunenko O. B., Vyhaniailo S. M., Khomenko S. V. Economic and Energy Efficiency of Forming and Using Legume-Cereal Grass Stands Depending on Fertilizers. *Ukrainian Journal of Ecology*, 2020, 10 (2), 284–288, doi: 10.15421/2020_98.

Productivity and quality of diverse ripe cereal grass fodder depending on the methods of soil cultivation / U. Karbivska, V. Kurgak, V. Gamayunova, A. Butenko, L. Malynka, I. Kovalenko, V. Onychko, I. Masyk, A. Chyrva, E. Zakharchenko, O. Tkachenko, O. Pshychenko. *Acta Agrobotanica*. / 2020. Volume 73. Issue 3. Polish Botanical Society. P. 1–11.

V. Kurgak, U. Karbivska, N. Asanishvili, S. Slyusar, M. Ptashnik. (2021). Dynamics of species composition of phytocenoses of floodplain mountain meadows of the Carpathians with their surface improvement. *Scientific Horizons*. Том 24, №8. 56–66.

Karbivska U.M., Kovalenko I.M., Onychko T.O., Radchenko M.V., Pshychenko O.I., Tykhonova O.M., Vereshchahin I.V., Bordun R.M., Tymchuk D.S. Economic and energy efficiency of growing legume grasses. *Modern Phytomorphology* 16, 2022, 21–26.

Volodymyr Kurhak, Lina Šarunaitė, Aušra Arlauskienė, Uliana Karbivska, Anton Tkachenko. The Impact of Management Practices on the Stability of Meadow Communities on a Mountain Slope. *Diversity* 2023, 15, 605. <https://doi.org/10.3390/d15050605>

Uliana Karbivska, Andrii Butenko, Maksym Kozak, Vasyl Filon, Mariia Bahorka, Nataliia Yurchenko, Olena Pshychenko, Kateryna Kyrylchuk, Serhii Kharchenko, Ievgenii Kovalenko. Dynamics of Productivity of Leguminous Plant Groups during Long-Term Use on Different Nutritional Backgrounds. *Journal of Ecological Engineering* 2023, 24(6), 190–196.

<https://doi.org/10.12911/22998993/162778>

Кургак В.Г., Карбівська У.М. Продуктивність різностиглих злакових трав залежно від застосування мінеральних добрив. *Землеробство та рослинництво. Теорія і практика*. Випуск 1 (7). 2023. С. 58 – 64. doi: 10.54651/agri.2023.01.07

Карбівська У.М., Чумбей В.В., Олексюк Ю.В. Вплив удобрення на продуктивність кормових культур за вирощування на дерново-підзолистому ґрунті. *Таврійський науковий вісник*. №137. С.384–390. DOI <https://doi.org/10.32782/2226-0099.2024.137.45>

Викладач

Уляна КАРБІВСЬКА